

FİLİSTİN'DE İSRAİL'İN İNSAN HAKLARI İHLALLERİ VE TÜRKİYE

Özet

Filistin, binlerce yıldır dünyanın gözlerinin üzerinde olduğu topraklar olmuştur. Bunun olumsuz bir sonucu olarak, trajediler de en yoğun olarak buralarda yaşanmıştır. Bölge, Osmanlı İmparatorluğu döneminde en huzurlu zamanlarını geçirmiştir. Ne var ki, burası İsrail'in kuruluşu sonrası, eski kara günlerine dönmüştür. İsrail'in bu coğrafyada yaşayan herkesi hedef alan (Yahudiler dâhil) uluslararası hukuka aykırı uygulamaları halen devam etmektedir. Söz konusu insan hakları ihlallerine karşı bütün dünyanın harekete geçmesi gerekmektedir. Türkiye'nin diğer ülkelere göre, özel durumu nedeniyle, daha büyük sorumluluğu bulunmaktadır. Makalemizde İsrail'in insan hakları ihlalleri ele alınmış ve bunların önlenmesi için başta Türkiye olmak üzere yapılması gerekenler ve genel olarak uluslararası toplumun üzerine düşen uluslararası yükümlülükler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Filistin, İsrail, Self-determinasyon Hakkı, İnsan Hakları İhlalleri, Türkiye.

Human Rights Violations in Palestine and Turkey

Abstract

States can use even the most innocent and sacred concepts and institutions to realize their imperialist ambitions. Sadly, human rights has not been immune to this imperial abuse. Human rights has been at the top of international agenda for many years. Abuse of human rights for imperialistic ambitions goes far back in history. This began with the “rights of foreigners” and “minority rights” that were the first manifestations of the inclusion of human rights within the scope of international law. Today, this manipulation continues with even greater pace. It has become a must to put an end to the imperialistic hegemony over human rights. It is henceforward necessary to identify the particular tasks which need to be shouldered by states and civil society associations in order to effectively combat abusive practices of imperialistic actors within the system of human rights.

Keywords: Palestine, Israel, Right of self-determination, Human Rights Violations, Turkey

Özlem Yücel*

* Dr. Öğretim Üyesi
İstanbul Medeniyet
Üniversitesi,
Uluslararası İlişkiler
Bölümü.

Ortaoğu Etütleri

Volume 10, No 1,
June 2018,
pp.40-61

Giriş

Filistin, tarih boyunca, sürekli olarak, Semavi dinlere merkezlik etmiştir. Bu nedenle, tarihin her döneminde dünyanın gözleri bu toprakların üzerinde olmuştur. Ancak bu durum, Filistin'e her zaman huzur ve mutluluk getirmemiştir. Dünyanın gördüğü birçok acının Filistin'de yaşanmış ve hâlâ da yaşanmakta olması, bu durumun getirdiği bir sonuç olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu yönetimi altında son huzurlu ve mutlu günlerini yaşamış olan Filistin, 1917'de İngilizlerin eline geçmesinden sonra, o günleri mumla arar olmuştur. 1948'de İsrail devletinin kurulması ile de artık bambaşka bir karanlığa gömülmüştür. İsrail devletinin kuruluşu ile birlikte, yeni devlet, Filistin'de yaşayan herkese, yani sadece Müslümanlara, Hıristiyanlara veya Araplara, Rumlara, Ermenilere vs. değil, Yahudiler de dâhil olmak üzere, o coğrafyada yaşayan herkese karşı yoğun insan hakları ihlallerinde bulunmaya başlamıştır. Böylece, bu topraklarda yeni bir acı süreci başlamış ve halen de devam etmektedir.

Üstelik daha İsrail Devleti kurulmadan önce başlayan bu yoğun insan hakları ihlalleri, günümüzde de devam ederken; söz konusu ülke dünya kamuoyunca Ortadoğu'nun "tek işleyen demokrasisi" olarak bilinmektedir. Bir ülkenin gerçek anlamda demokratik bir devlet sayılabilmesi için gerekli olan en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin insan haklarına olan bağlılığının düzeyidir. O nedenle, makalemizde İsrail'in insan hakları bakımından genel bir karnesini çıkarmayı ve bunun sonucunda demokratik düzeyini doğru olarak tespit etmeyi amaçlamaktayız. Bunu yaparken de İsrail'in insan hakları ihlallerini tek tek saymak yerine; özellikle çok önemli olmasına rağmen, gözlerden kaçan veya artık kanıksadığımız veya insan hakları ihlali olduğunu fark etmediğimiz hususlardan bahsedeceğiz.

Mesela, 6 Aralık 2017'de ABD Başkanı Trump'un ABD'nin bundan böyle Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıyacağına ilişkin kararı sonrasında, Filistin'deki protestolarda tutuklanan bir Filistinlinin, gözaltında iken hayatını kaybetmesinin olasılık dâhilinde olması, herkesin farkında olduğu veya olabileceği bir insan hakkı ihlalidir. Ancak aynı tarihlerde dünyadaki bütün basın yayın organlarına yansıyan, 25'e yakın İsraili askerin etrafını sarıp gözaltına aldığı 16 yaşındaki Fevzi el-Cunidi'nin meşhur resmini gördüğünde, herkesin fark edemeyeceği bazı insan hakları ihlalleri de mevcuttur. Örneğin, bu durumun 1989 tarihli BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki¹ birçok hakkın ihlali olduğu düşünülmelidir. Ayrıca,

¹ Söz konusu andlaşma metni için bakınız. https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html (son erişim tarihi 10.12.2018).

gözüne alınan kişi çocuk değil, yetişkin olsa bile, gözüne alınırken gözlerinin bağlanamayacağı açık bir hükümdür; üstelik bunun bir çocuğa yapılıyor olması, o ülkenin insan hakları bakımından ne halde olduğunu çok iyi ortaya koymaktadır.

Makalemizde, ayrıca İsrail'in insan hakları ile ilgili uygulamalarının sınıflandırılmasını yaparken, özel olarak Türkiye'yi ilgilendiren hususlara daha fazla vurgu yapılacaktır.

İSRAİL'İN İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Makalemizde, Filistin'de İsrail'in gerçekleştirdiği insan hakları ihlallerini, ihlalin yapıldığı yerler ve ihlalin yöneldiği kişiler bakımından sınıflandırmayı uygun bulmaktayız.

İsrail'in insan hakları ihlallerinin yapıldığı yerler bakımından sınıflandırmayı 4 (dört)'e ayırmaktayız:

1. İsrail'in 1948'de kurulduktan sonra ve Türkiye'nin bu devleti tanıdığı tarihte, Filistin topraklarında –tabii İsrail'in fiili egemenlik kurduğu- sebebiyet verdiği insan hakları ihlalleri.
2. İsrail'in kuruluşundan sonra, kuvvet kullanarak ele geçirdiği ve uluslararası hukuka aykırı olarak ilhak ettiği topraklardaki (Kudüs ve Golan tepeleri gibi) insan hakları ihlalleri.
3. İsrail'in kuruluşundan sonra, yine kuvvet kullanarak ele geçirdiği ve halen de elinde tuttuğu işgal altındaki topraklardaki (bize göre kullanılması sakıncalı olan bu ifadenin doğrusu “**istila edilen topraklar**” olmalıdır)², özellikle Gazze ve Batı Şeria'daki, insan hakları ihlalleri.
4. İsrail'in ülkesi dışında yaptığı operasyonlarla oluşan insan hakları ihlalleri.

İsrail'in insan hakları ihlallerini yaptığı yerlerin farklı uluslararası hukuk statüleri olduğu için, yapılan insan hakları ihlallerinin niteliği ve ihlal ettiği hukuk kuralları da değişiklik göstermektedir.

İsrail'in bu bölgelerdeki insan hakları ihlallerinin yöneldiği kişiler bakımından ise, şu şekilde bir sınıflandırma yapmaktayız:

² İşgal, uluslararası hukuka göre, **sahipsiz ülkede** (terra nullius) geçerli olan, meşru bir ülke kazanma biçimidir. Filistin topraklarının sahipsiz ülke olamayacağı ve bu toprakların İsrail tarafından kuvvet kullanılarak ele geçirildiği açık olduğundan, doğru isimlendirme “**istila edilen topraklar**” olmalıdır. İstila kelimesi, uluslararası hukuka göre meşru olmayan bir ele geçirme biçimi olduğuna da vurgulamaktadır. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Toluner, Sevin, *Milletlerarası Hukuk Dersleri*, Beta Yayınları, İstanbul 1996, s. 11-21.

İsrail topraklarında yaşayan ve İsrail vatandaşı olan Filistinlilere yönelik yapılan insan hakları ihlalleri.

İsrail topraklarında yaşayan ve İsrail vatandaşı olan Yahudilere yönelik yapılan insan hakları ihlalleri. Özellikle Sefaradlara, Ortodoks Hasidik Yahudilere ve Siyahî Yahudilere, yani Falaşalara yönelik insan hakları ihlalleri.

1.İsrail'in kendi vatandaşı Yahudilere yönelik insan hakları ihlalleri açısından mağduriyete uğrayan en büyük grup, Sefarad Yahudileridir.³ Gerek devlet olarak ve gerekse halk arasında yaşanan bu ayrımcılık, maalesef gözden kaçırıldığımız ve yanı sıra bilinçli olarak gözden kaçırılan devasa bir hukuki ve toplumsal sorundur. Burada şunu da hatırlatmak isteriz ki, İsrail'in kurulduğu topraklarda uzun bir süredir yaşamakta olan veya Türkiye'de veya genelde İslam Dünyası'nda yaşarken, buradan İsrail'e göç eden Yahudiler, kahir ekseriyetle Sefarad Yahudileridir. Türkiye'den göç eden Sefarad Yahudileri Türk vatandaşlıklarını da koruyarak İsrail vatandaşı olarak İsrail'de hayatlarını sürdürmektedirler. Eski komşularımız ve halen vatandaşlarımız olan bu kişilerin haklarını savunmak, herhangi bir Türk vatandaşı için olduğu gibi, devlet olarak ülkemizin hukuki sorumluluğudur.

2.Hasidik Yahudiler İsrail'e dini inançları nedeniyle muhalefet etmekte ve söz gelimi bu ülkede askerlik yapmayı reddetmektedirler. Bu nedenle İsrail bunlara karşı da ayrımcı politikalar uygulamaktadır. Bunların bir kısmının İsrail kurulmadan önce de Filistin topraklarında yaşıyor olmaları, dikkate alınması gereken bir husustur.⁴

Falaşalar ise, genelde Etiyopya'dan göç eden, ten renkleri nedeniyle Siyahi Yahudiler olarak bilinen, her zaman ayrımcılığa maruz kalan bir grup olmuştur.⁵

3.İsrail topraklarında bulunan her din ve milletten yabancıları hedef alan insan hakları ihlalleri. Örneğin, İsrail basınında yer alan ama maalesef ülkemizde ve dünyada pek gündeme getirilmeyen İsrail'in Afrikalıları sınır dışı etme kararları büyük mitinglerle İsrail'de protesto edilmektedir.⁶

4.İsrail'in uluslararası hukuka aykırı olarak ilhak ettiği topraklarda (özellikle Kudüs'te) yaşayan ve/veya yine Kudüs'te az sayıda da olsa İsrail vatandaşı olan Filistinlilere yönelik insan hakları ihlalleri.⁷

³ <https://www.aljazeera.com/programmes/aljazeeraworld/2016/07/israel-great-divide-160712124159372.html> (son erişim tarihi 10.12.2018).

⁴ Hasidik Yahudiler ile ilgili daha geniş bilgi için bkz. <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Hasidism> (son erişim tarihi 10.12.2018)

⁵ Falaşalar hakkında bilgi için bkz. Kuran, Neslihan, "İsrail'de Tartışmalı Kimlikler: Falaşalar ve Kökenleri" <http://ordaf.org/israilde-tartismali-kimlikler-falasalar-ve-etnik-kokenleri/> (son erişim tarihi 13.11.2018).

5.İsrail'in uluslararası hukuka aykırı olarak elinde tuttuğu, istila (işgal) altındaki topraklarda, yani Batı Şeria ve Gazze'de yaşayan halklara karşı yapılan insan hakları ihlalleri.

6.İsrail'in uluslararası hukuka aykırı olarak topraklarından sürgün ettiği ve bu yüzden Filistin dışında yaşamak zorunda bırakılan Filistinli mültecilere yönelik insan hakları ihlalleri.

7.İsrail devletinin İsrail toprakları dışında yabancılara yönelik olarak sebebiyet verdiği insan hakları ihlalleri (Mavi Marmara Olayı'nda olduğu gibi).

İsrail'in insan hakları ihlallerinin işlendiği yerlerin değişiklik göstermesi yapılan insan hakları ihlallerinin niteliğini etkilediği gibi, yöneldiği kişilerin farklılık göstermesi de ayrıca insan hakları ihlallerinin niteliğini etkilemektedir. Buna göre, insan hakları ihlallerinin aykırılık teşkil ettiği uluslararası hukuk hükümleri de farklılık gösterecektir. Örneğin Batı Şeria veya Gazze'de Filistinlilere karşı insancıl hukuk hükümleri ihlal edilirken; aynı topraklarda yaşayan ve İsrail vatandaşı olan Falasçalara karşı uluslararası insan hakları kuralları ihlal edilmektedir.

İSRAİL'İN BELLİ BAŞLI İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

İsrail'in insan hakları ihlallerini tek tek saymak makalemizin konusunun dışına çıkmak olacağı gibi, bir makale kapsamını çok aşır, tezler yazılacak kadar geniş bir mahiyet kesb etmektedir. Burada yalnızca ihlal edilen temel insan haklarını ve özellikle iyi bilinmeyenlerini ele almayı uygun bulmaktayız.

1. Filistinlilerin Self Determinasyon Haklarının İhlali⁸

Aslında bu husus, Filistin sorununun temelini teşkil etmektedir. O nedenle öncelikle buradan başlamakta fayda olduğunu mülahaza ediyoruz. Filistin'de yaşanan bütün sorunlar, hak ihlalleri, İsrail'in bu konudaki uluslararası hukuka aykırı davranışlarının bir neticesidir. Filistinlilere bu hakkı teslim edilse, bugün birçok sorun da kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Self determinasyon hakkı bugün uluslararası hukukta kabul edilen çok önemli bir insan hakkıdır. O kadar önemli bir insan hakkıdır ki, BM'nin hazırladığı en önemli insan hakları sözleşmeleri

⁶ <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/israel-deportation-african-asylum-seekers-cruel-and-unlawful-amnesty-international-a8403501.html> (son erişim tarihi 10.12.2018).

⁷ Ercümen, Merve Aksoy, *Filistin'de İnsani Durum Raporu Mayıs 2017*, İNSAMER, İstanbul 2017, s.15-17.

⁸ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Dweik, Musa, "Settlements and the Palestinian Right to Self-Determination", *Palestine-Israel Journal*, Volume 4, No.2, 1997.

<http://www.pij.org/details.php?id=478> (Son erişim tarihi: 18.6.2018).

Doebbler, Curtis F.J., "Human Rights and Palestine: The Right to Self-Determination in Legal and Historical Perspective", *Beijing Law Review*, 2011, p. 111-118.

olan 1966 BM İkiz Sözleşmelerinin (yani BM Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme ile BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel haklara ilişkin sözleşme)⁹ ikisinin de 1. maddesinde self-determinasyon hakkı yer almıştır. Ayrıca Filistinlilerin bir halk olduğu ve dolayısıyla self determinasyon hakkına sahip olduğu, bugün İsrail'in dahi kabul etmek zorunda kaldığı, bütün dünya tarafından da kabul edilen ve üstelik uluslararası belgelerin hepsinde de yer alan bir husustur. Bir devlet kendi hâkimiyet alanında bulunan halkların bu haklarını kullanmalarına yardımcı olmak zorundadır. Sonuçta halklar kendi devletlerini kurma kararı alırlarsa da, buna saygı göstermek zorundadır. Kendi devletlerini kurmada Filistinlilere değil engel çıkarmak, bilakis yardımcı olunmalıdır. Bu nedenle, self determinasyon hakkının kullanılmasının engellenmesi durumunda, uluslararası hukuk halklara direnme hakkı tanımaktadır.¹⁰ Direnme hakkı, gerektiğinde silahlı direnme hakkını da içerebilmektedir. Bu durum, hiç şüphesiz BM Şartı'nın 51. maddesindeki meşru müdafaa hakkının kapsamına girer. Bu demektir ki, uluslararası toplumun bu hakkı kullanan halklara destek olması gerekir ki, buna askeri kuvvet kullanma da dâhildir; başka bir deyişle, self-determinasyon eksenli silahlı mücadele, 51. maddedeki kolektif meşru müdafaa hakkının kapsamına gireceğinden dolayı meşru sayılmaktadır. O nedenle, Filistinlilerin kuvvet kullanmaya bile varmayan, barışçıl protesto haklarını kullanırken bile, İsrail güvenlik güçleri eliyle uğradıkları muamele uluslararası hukuka aykırıdır. Velev ki, silahlı direniş hakkı kullanılsaydı da, İsrail'in iddia ettiği gibi kendisinin burada meşru müdafaa hakkı kullanması söz konusu olamayacaktı. Bunun nedeni ise, burada meşru müdafaa hakkını kullanan tarafın Filistinliler olmasıdır. İsrail'in meşru müdafaa hakkını kullananlara karşı silahlı güç kullanımı onu "saldırı suçu" işleyen bir devlet konumuna getirmektedir ki, İsrail, barışçıl direniş karşı bile kuvvet kullanarak karşılık vermesi itibarıyla evleviyetle saldırı suçunu işleyen bir devlet durumunda olmaktadır.¹¹

Filistinlilere self determinasyon hakkının tanınması demek, Filistin halkının yaşadığı topraklarda, suni nüfus hareketleri ile yaratılmak istenen çoğunluğa bakılmadan, meşru olarak çoğunluk olduğu Filistin topraklarında kendi devletlerini kurmasına izin verilmesi anlamına gelmektedir. Bu durumda da İsrail'in yalnızca

⁹ Söz konusu anlaşmaların tam metni için bakınız. http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018). http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018).

¹⁰ Uluslararası hukuka göre self determinasyon sahibi olan halklara ilişkin her hangi bir tanımlama yapılmamış olmakla birlikte, self determinasyon hakkına sahip olduğu tartışmasız olan halk grupları: a.) Sömürge yönetimi altında yaşayan halklar, b.) Toprakları istila edilen halklar, c.) Devletlerin 'halk' olarak kabul ettikleri topluluklar. Filistinliler bu üç gruba birden girmektedir. İsrail bile Filistinlilerin halk olduğunu yadsıyamamaktadır. Daha geniş bilgi için bkz. Yücel, Özlem, "Milletlerarası Hukukta Self Determination Hakkı ve Bölgesel Otonomi", *Doğu Türkistan'da Çeşitli İnsan Hakları Sorunları, Avrasya Türk Dernekleri Federasyonu Yayın No:1, İstanbul 2002*, s.53-61.

¹¹ Filistinlilerin İsrail'a karşı direnme hakları ile ilgili geniş bilgi için bakınız. Fraihat, Ibrahim, *Palestine's Right to Defend Itself*, Brookings, 2014.

1967 savaşı sonrası sınırları değil, BM Genel Kurulu'nun 29 Kasım 1947 tarihli ve 181 sayılı taksim kararındaki sınırları bile tartışmalı olacaktır.

2. *Jus Cogens* Niteliği Kazanmış İnsan Haklarının İhlalleri

Bu bölümde, öncelikle, İsrail'in Filistin topraklarında sebebiyet verdiği insan hakları ihlallerini en ağırlarından başlayarak incelemek istiyoruz.

Uluslararası hukukta en ağır insan hakları ihlalleri, bugün teknik olarak söylemek gerekirse, *Jus Cogens*¹² kuralı haline gelmiş uluslararası suçlardır. Bu suçlardan konumuz açısından bahsedilmesi uygun olanlar (“insan hakları” dışında kalanlara örnek olarak “kuvvet kullanma yasağı” gibi ihlalleri verebiliriz); soykırım yasağı, insanlığa karşı suç, savaş suçu ve ırk ayrımcılığı yasağı ihlalleridir. Aşağıda İsrail'in bu suçları işleyip işlemediği tek tek değerlendirilecektir.

A.Soykırım Suçu

Uluslararası hukukta ilk defa resmi olarak 1948 yılında kabul edilen BM Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin 2. maddesinde, bu kavram şu şekilde tanımlanmıştır:¹³

“Soykırım oluşturan eylemler

Bu Sözleşme bakımından, ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubu, kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen aşağıdaki fiillerden her hangi biri, soykırım suçunu oluşturur.

- Gruba mensup olanların öldürülmesi;
- Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi;
- Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracağı hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek;
- Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler almak;
- Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek”

¹² Rehman, Hidayat U., Gilani, Syed R. S., Khan, Muhammed H, (2014) “A Critical Assessment of Jus Cogen Nature of International Human Rights Law”, *Dialogue*, Volume 9 No.4, 2014, p.404-414.

İnsan hakları ile Jus Cogens arasındaki yakın ilişki için bakınız. Bianchi, Andrea, “Human Rights and the Magic of Jus Cogens”, *The European Journal of International Law*, Volume 19, No.3, 2008, p. 491-508. <http://www.ejil.org/pdfs/19/3/1625.pdf> (son erişim tarihi 18.6.2018)

¹³ Söz konusu andlaşmanın tam metni için bkz.

http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafilsoz/bm/bm_11.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018).

Soykırım tanımı, 1998 Roma Statüsü’nün 6. maddesinde de benzer şekilde yer almaktadır.¹⁴

Söz konusu tanım dikkatle okunduğunda, Filistin’de daha İsrail kurulmasından önce başlayarak yıllardır yaşananların bu tanıma ne kadar uyduğu açıkça görülebilir. İsrail’in birçok uygulaması tek başına soykırım suçunun işlendiğini göstermektedir. Son olarak, halen Gazze’de Büyük Dönüş Yürüyüşü’nde yaşananlar bile, maalesef soykırım suçunun tanımına uymaktadır.¹⁵

B. İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlar

Söz konusu suçlar 1998 Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü’nün 7. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:¹⁶

“İnsanlığa Karşı Suçlar

1. Bu tüzüğün amaçları bakımından “insanlığa karşı suçlar”, herhangi bir sivil nüfusa karşı yaygın veya sistematik bir saldırının parçası olarak işlenen aşağıdaki eylemleri kapsamaktadır:

- (a) öldürme;
- (b) toplu yok etme;
- (c) köleleştirme;
- (d) nüfusun sürgün edilmesi veya zorla nakli;
- (e) uluslararası hukukun temel kurallarını ihlal ederek, hapsetme veya fiziksel özgürlükten başka biçimlerde mahrum etme;
- (f) işkence;
- (g) ırza geçme, cinsel kölelik, zorla fuhuş, zorla hamile bırakma, zorla kısırlaştırma veya benzer ağırlıkla diğer cinsel şiddet şekilleri;
- (h) paragraf 3’te tanımlandığı şekliyle, her hangi bir tanımlanabilir grup veya topluluğa karşı, bu paragrafta atıf yapılan her hangi bir eylemle veya Mahkemenin yetki alanındaki her hangi bir suçla bağlantılı olarak siyasi, ırki, ulusal, etnik, kültürel, dinsel, cinsel veya evrensel olarak uluslararası hukukta kabul edilemez diğer nedenlere dayalı zulüm;

¹⁴ Söz konusu andlaşmanın tam metni için bkz.

<http://sorular.rightsagenda.org/Uploads/UCM%20MEV/Roma%20Stat%C3%BCs%C3%BC.pdf> (son erişim tarihi 10.12.2018).

¹⁵ <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/turkey-recalls-ambassadors-erdogan-israel-gaza-protests-genocide-us-embassy-jerusalem-border-fence-a8351746.html> (son erişim tarihi 10.12.2018).

¹⁶ Ibid.

- (i) zoraki kayıplar;
- (j) ırk ayrımcılığı (apartheid) suçu;
- (k) kasıtlı olarak ciddi ıstıraplara ya da bedensel veya zihinsel veya fiziksel sağ-
lıkta ciddi hasara neden olan benzer nitelikteki diğer insanlık dışı eylemler.”

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, İsrail'in Filistinlilere yaptığı birçok uygulamanın bu hükmü ihlal ettiği çok açıktır. Öldürme, nüfusun sürgün edilmesi ve zorla nakli, ırk ayrımcılığı, işkence vs. maalesef yaşanmakta olan ihlallerden bazılarıdır. Bu konuda İsrail Filistinlilerin dışındakilere karşı da bu tür suçları işlemektedir.

C. Savaş Suçları¹⁷

Savaş Suçları, 1998 Roma Statüsü'nün 8. maddesi¹⁸ ile 1949 Cenevre Sözleş-
meleri'nde¹⁹ çok uzun ve detaylı şekilde tanımlanmıştır:

“Bu tüzüğün amacına uygun olarak, “savaş suçları” şu anlamlara gelir:

- (a) 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmeleri'nin çok ciddi şekilde ihlali, başka bir deyişle, Cenevre Sözleşmesi hükümlerine göre korunan şahıs ve mallardan herhangi birine karşı aşağıdaki fiiller:
 - i) Kasten öldürme;
 - ii) Biyolojik deneyler dâhil işkence veya insanlık dışı muamele;
 - iii) İnsan vücuduna veya sağlığına kasten büyük ıstırap verme veya ciddi ya-
ralamaya sebep olma;
 - iv) Askeri gereklilik olmadan, yasadışı ve keyfi olarak malların yaygın yok edilmesi veya sahiplenilmesi;
 - v) Bir savaş esirinin veya koruma altındaki bir diğer şahsın, düşman devlet silahlı kuvvetlerinde hizmet etmeye zorlanması;
 - vi) Bir savaş esirinin veya koruma altındaki bir diğer şahsın, kasti olarak adil ve olağan yargılanma hakkından yoksun bırakılması;

¹⁷ Falk, Richard, “Israel's War Crimes”, *Le Monde Diplomatique*, 19 march 2009.
<https://countercurrents.org/falk190309.htm> (son erişim tarihi 18.6.2018).

¹⁸ <http://sorular.rightsagenda.org/Uploads/UCM%20MEV/Roma%20Stat%C3%BCs%C3%BC.pdf> (son erişim tarihi 10.12.2018).

¹⁹ <https://www.icrc.org/ar/download/.../sozlesmeleri-protokolleri-conventions-protocols.pdf> (son erişim tarihi 10.12.2018).

- vii) Hukuka aykırı sürgün, nakletme ya da hapsetme;
- viii) Rehine alınması.
- (b) Uluslararası hukukun mevcut sistemi içerisinde, uluslararası silahlı çatışmalarda uygulanabilir yasa ve geleneklerin diğer ciddi ihlalleri, yani, aşağıdaki fiillerden herhangi birisi:
- i) Çarpışmalarda doğrudan yer almayan sivil bireylere ya da sivil nüfusa karşı kasten saldırı yöneltilmesi;
- ii) Askeri olmayan, yani askeri maksatlı olmayan sivil hedeflere karşı kasten saldırı düzenlenmesi;
- iii) Uluslararası silahlı çatışmalar hukuku çatısı altında, siviller ya da sivil nesnelere sağlanan korumadan yararlanma hakları olduğu sürece, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne göre, barış gücü ya da insani yardıma tahsis edilmiş görevli personel, tesis, malzeme, birlik veya araçlara kasten saldırı yöneltilmesi;
- iv) Tahmin edilen somut ve doğrudan askeri avantajlara kıyasla, aşırı olacak şekilde, sivillerin yaralanmasına veya ölmesine veya sivil nesnelere zarar görmesine yol açacağı ve geniş çapta, uzun vadeli ve ağır bir biçimde doğal çevreye zarar vereceğinin bilincinde olarak saldırı başlatılması;
- v) Savunmasız veya askeri hedef oluşturmayan kent, köy, yerleşim yeri ve binaların bombalanması veya bu yerlere herhangi bir araçla saldırılması;
- vi) Silahını bırakmış, kendisini savunma araçlarından yoksun ve isteğiyle teslim olmuş bir askeri öldürme veya yaralama;
- vii) Teslim bayrağını, Birleşmiş Milletler veya düşman bayraklarını, askeri rütbelerini ve üniformalarını, yine aynı şekilde Cenevre Sözleşmeleri'nin ayırt edici amblemlerini, uygunsuz şekilde kullanarak ölüme veya ciddi yaralanmaya sebebiyet verme;
- viii) İşgalci devletin kendi sivil nüfusunun bir bölümünü işgal ettiği topraklara doğrudan veya dolaylı olarak nakletmesi veya işgal edilen topraklardaki nüfusun tamamının veya bir kısmının devlet sınırları içinde veya dışında sürülmesi veya nakli;

- ix) Askeri amaçlı olmaması koşuluyla din, eğitim, sanat, bilim veya yardım amaçlarıyla kullanılan binalara, tarihi eserlere, hastanelere ve hasta ve yaralıların toplandığı yerlere kasten saldırı düzenlenmesi;
- x) Karşı tarafın hâkimiyeti altında bulunan kişilerin tıp, diş veya hastane tedavisi gerekliliği olmadan, kişisel çıkarlarına aykırı bir şekilde ölüme yol açabilecek veya sağlığı ciddi tehlikeye düşürebilecek nitelikte tıbbi veya bilimsel deneylere tabi tutulması veya fiziksel sakatlanmaya maruz bırakılması;
- xi) Düşman devlet ya da orduya bağlı bireylerin haince öldürülmesi veya yaralanması;
- xii) Savaş esirlerine yaşama şansı verilmeyeceğini ilan etme; (karşı tarafta canlı bırakılmayacağını ilan etme)
- xiii) Savaşa dair ihtiyaçlar zorunlu olarak gerektirmedikçe, düşman mallarının imha edilmesi veya bu mallara el konulması;
- xiv) Düşman taraf uyruklu kişilerin, Mahkemelerdeki hak ve eylemlerinin ortadan kaldırıldığını, askıya alındığını veya kabul edilemez olduğunu ilan etme;
- xv) Düşman taraf vatandaşlarını, savaş başlamadan önce, ordu mensubu olsalar bile, kendi devletlerine karşı savaş hareketlerinde yer almaya zorlama;
- xvi) Saldırı sonucu ele geçirilse bile, bir kenti ya da yeri talan etme;
- xvii) Zehir veya zehirli silahların kullanılması;
- xviii) Boğucu, zehirli veya diğer gazlar ile benzeri sıvı, malzeme veya cihazlar kullanılması;
- xix) Çekirdeği tam kapatmayan veya yarararak ayrılan mermiler gibi insan vücuduna kolayca giren veya vücutta parçalanan mermi kullanılması;
- xx) Gereksiz yaralanmaya veya ıstıraba yol açan veya 121 ve 123. maddeler hükümlerine uygun olarak bu tüzüğe bir ek şeklinde dahil edilmesi ve geniş yasaklamaya tabi olması halinde, kendiliğinden ve ayırım yapmadan uluslararası savaş hukuku ihlalleri oluşturan silah, mermi, malzeme veya savaş yöntemleri kullanılması;

xxi) İnsan onuruna hakaret eder nitelikte, özellikle aşağılayıcı ve küçük düşürücü davranışlar;

xxii) 7.maddenin 2(f) paragrafında tanımlandığı gibi ırza geçme, cinsel köleleştirme, fahişeliğe zorlama, hamileliğe zorlama, kısırlaştırmaya zorlama veya Cenevre Sözleşmeleri'ni ciddi şekilde ihlal eden diğer cinsel şiddet çeşitlerine başvurulması;

xxiii) Belli noktaları, alanları veya askeri güçleri askeri operasyonlardan muaf tutmak için, bir sivilin veya diğer korunmuş bir kimsenin varlığının kullanılması;

xxiv) Uluslararası hukuka uygun bir şekilde, Cenevre Sözleşmeleri'nin ayırt edici amblemlerini kullanan binalara, malzemeye, sağlık ve ulaşım birimlerine kasten saldırı düzenlenmesi;

xxv) Cenevre Sözleşmeleri ile sağlanan yardım malzemelerini bilerek engelleme dahil olmak üzere, yaşamları için vazgeçilmez maddelerden mahrum etmek suretiyle sivillerin aç bırakılmasının, bir savaş yöntemi olarak kullanılması;

xxvi) 15 yaşından küçük çocukların ulusal silahlı kuvvetlere çağırılması, askere alınması veya çatışmalarda aktif olarak kullanılması;

...”

İsrail'in keyfi uygulamalarının bunları da defalarca çiğnediği çok açıktır. Özellikle Batı Şeria, Gazze ve Kudüs'te Filistinlilere yönelik olarak sayısız kez bu suçlar işlenmiş ve halen de işlenmeye devam etmektedir.

D. Irk Ayrımcılığı

Bu konu, başta 1965 BM Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme²⁰ olmak üzere, birçok uluslararası sözleşmede yer almaktadır. İsrail, yıllardır yol açtığı uygulamalarla, gerek Filistinlilere, gerekse Yahudi gruplara (Sefaradlara, Hasidiklere ve Falaşalara) karşı olan uygulamalarıyla ve gerekse ülkesinde bulunan yabancılara karşı uygulamalarıyla da söz konusu andlaşmayı ihlal etmektedir.

²⁰ Söz konusu andlaşmanın remi tercümesi için bkz. https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc086/kanuntbmmc086/kanuntbmmc08604750.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018).

3. Diğer İnsan Hakları İhlalleri

Jus Cogens niteliği kazanmamış da olsa, İsrail'in sebebiyet verdiği insan hakları ihlallerinden en önemli gördüklerimiz şunlardır:

A. Gazze'ye Uygulanan Abluka²¹

Abluka, BM Genel Kurulu'nun aldığı 1974 tarihli Saldırının Tanımı Kararı²² gereğince, uluslararası hukuka göre, kuvvet kullanma yasağının ihlalini teşkil etmektedir. Yani İsrail'in bütün Gazze halkını hedef alan ablukası uluslararası hukuka aykırıdır; kuvvet kullanma yasağının ihlalidir. Maalesef yaşanan ablukaya sadece şartları bakımından itiraz edilmektedir. Abluka gerçekten uluslararası hukuka uygun olarak konulan bir abluka olsaydı dahi, İsrail'in ablukayı uygulama şartları da uluslararası hukuka ayrıca aykırıdır. Ancak daha başta abluka uluslararası hukuka aykırı olarak konulmuştur. BM'nin de İsrail kaynaklı abluhanın uluslararası hukuka aykırı olarak konulduğu yönünde kararları bulunmaktadır.²³ Burada sorun şudur ki, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi gibi İsrail'in insan hakları ihlallerini tespit kararları alan BM organlarının ve kurumlarının bağlayıcı karar alma yetkileri yoktur. Zaten bağlayıcı karar alma yetkisi olan tek organ olan BM Güvenlik Konseyi'nin bağlayıcı karar alabilmesi veto yetkisinin kullanılmamasına bağlıdır. Maalesef bu konjonktürde, muhtemel ABD vetosu nedeniyle, mümkün görünmemektedir.

Gazze'ye yönelik abluka uluslararası hukuka aykırı olduğu gibi, abluka şartları da ayrıca uluslararası hukuka aykırıdır. Abluka sivilleri hedef almamalı, onların tabii ihtiyaçlarını karşılamalarına izin verilmelidir. Bu izinlerden savaşçıların da yararlanabileceği iddiası ile, ki, bu doğru da olabilir (örneğin ilaç vs. girişine, bundan savaşçılar da yararlanacak diye izin verilmemesi veya kısıtlı izin verilmesi), bu ihtiyaçların karşılanmasının engellenmesi mümkün değildir. Yani, bazıları ta-

²¹ Bu konuda geniş bilgi için bkz. A/HRC/13/53/Rev.1. 7 June 2010.

<https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/2ee9468747556b2d85256cf60060d2a6/33f2a0a73ab185db8525773e00525d05?OpenDocument> (son erişim tarihi 18.6.2018)

Butt, Khalid M., Butt, Anam A., "Blockade on Gaza Strip: A Living Hell on Earth", *Journal of Political Studies*, Volume 23 No.1, 2016, p.157-182.

Human Rights Watch, "Deprived and Endangered: Humanitarian Crisis in the Gaza Strip", January 13,2009. <https://www.hrw.org/news/2009/01/13/deprived-and-endangered-humanitarian-crisis-gaza-strip> (son erişim tarihi 18.6.2018).

Falk, Richard, "Understanding the Gaza Catastrophe", *Huffington Post*, May 25,2011.

https://www.huffingtonpost.com/richard-falk/understanding-the-gaza-ca_b_154777.html (son erişim tarihi 18.6.2018)

²² Gündüz, Aslan, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Teşkilatlar Hakkında Temel Metinler*, İstanbul 1994, s.62-64.

²³ https://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/09/110914_un_reports (son erişim tarihi 10.12.2018).

rafından, “makul kısıtlamalar” sayılan kısıtlamalar da uluslararası hukuka aykırıdır. Mesela, tünel inşaatında kullanılabilir diye inşaat malzemelerinin Gazze'ye girişine izin verilmemesi, uluslararası hukuka uygun değildir. Meğer ki, gerçekten de tünel inşaatlarında kullanılıyor olsun. Bu, durumu değiştirmez. Sadece kontrolün daha sağlıklı yapılması istenebilir.

B. Duvar İnşası²⁴

BM Uluslararası Adalet Divanı kararıyla²⁵ da tescillendiği gibi, Batı Yakasını boydan boya kuşatacak olan duvar, uluslararası hukuka açıkça aykırıdır. Bu konuda üzerinde durmak istediğimiz husus, toplumda bilerek veya bilmeyerek oluşturulan yanlış algıdır. Şöyle ki, BM Adalet Divanı kararına İsrail'in uymadığı, uluslararası hukuku çiğnediği söylenerek, bilerek veya bilmeyerek, İsrail'in uluslararası hukukun üstünde olduğu algısı oluşturulmaktadır. BM Adalet Divanı'nın bu kararı bir danışma görüşüdür (istişari mütalaadır); yani bağlayıcı değildir. İsrail hakkında bağlayıcı bir uluslararası mahkeme kararı alınabilmesi, tamamen İsrail'in yargılamayı kabul etmesine bağlıdır. İsrail şu ana kadar hiçbir uluslararası mahkemede yargılanmayı kabul etmemiştir. Bu şartlarda da kabul etmesi beklenmemelidir. O nedenle de İsrail'in BM Adalet Divanı'nın kararlarını bile dinlemeyen bir devlet olduğu algısı, gerçekte İsrail'i olduğundan büyük göstermeye yaramaktadır. O nedenle, bu konudaki eleştirilerde dikkatli olunmalıdır.

C. Yasadışı Yahudi Yerleşimleri Sorunu²⁶

Filistin topraklarındaki yasadışı Yahudi yerleşimleri çeşitli açılardan uluslararası hukuka aykırılıklar taşımaktadır. Öncelikle herkesin dillendirdiği Filistin'in işgal (bizim “istila” dediğimiz) altındaki topraklarında (yani Batı Şeria ve Gazze'de) yeni Yahudi yerleşim yerleri açılmasındaki uluslararası hukuka aykırılık izahtan varestedir. Burada gözden kaçan husus, bazılarının göre, işgal (bize göre istila) altında sayılmayan ama uluslararası hukuka aykırı olarak İsrail'in ülkesine ilhak ettiğini duyurduğu

²⁴Geniş bilgi için bkz. Mustafa, Raina, *Israeli Wall of Separation, International Law Position*, April 2017

<http://www.paccusa.org/israeli-wall-separation-international-law-position-1/> (son erişim tarihi 18.6.2018).

Arayes, Nasser, “The Separation Wall and International Law”, Civic Coalition for Defending the Palestinians' Rights in Jerusalem, 2008. <https://www.civiccoalition-jerusalem.org/reports.html> (son erişim tarihi 18.6.2018).

Norwegian Refugee Council, *The Legality of the Wall Built by Israel in the West Bank Report*, 15 January 2015.

<https://www.nrc.no/resources/reports/the-legality-of-the-wall-built-by-israel-in-the-west-bank/> (son erişim tarihi 18.6.2018)

²⁵Kararın metni için bakınız. International Court of Justice, *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory*, 10 December 2003. <http://www.icj-cij.org/en/case/131> (son erişim tarihi 18.6.2018)

²⁶Tahhan, Zena, “Israel's Settlements: 50 years of land theft explained”, *Aljazeera*, November 21, 2017. <https://interactive.aljazeera.com/aje/2017/50-years-illegal-settlements/index.html> (son erişim tarihi 18.6.2018)

Kudüs ve Golan'da yeni Yahudi yerleşim yerleri açılmasının da uluslararası hukuka aykırılığı izahtan varestedir. Ayrıca bunun dışındaki işgal altında sayılmayan yerlerde de, yani örneğin Yafa'da Yahudi yerleşim yerleri açılması da uluslararası hukuka aykırılıklar taşımaktadır. Çünkü suni nüfus hareketleri ile bir ülkede nüfus çoğunluğu sağlanmaya çalışılması uluslararası hukukta kabul edilmeyen bir husustur.

Açılan bu yerleşim yerlerindeki keyfi uygulamalar da ayrıca çok çeşitli hukuka aykırılıklar oluşturmaktadır. Örneğin, buraya yerleştirilen ve "siviller" olarak lanse edilen kişilerin silahlandırılması, onlara Filistinlilere tanınmayan çok çeşitli ayrıcalıkların ve olağanüstü yetkilerin verilmesi, bölgedeki su kaynaklarının yerleşimcilerle tahsis gibi hususlar, bunların pek de "sivil" olmadıklarını ortaya koymaktadır.

D. Filistinli Mültecilerin Evlerine Dönüşüne İzin Verilmemesi²⁷

Gerek Arap ülkelerinde, gerekse dünyanın dört bir köşesinde Filistinli mülteciler bulunduğu gibi, Filistin içinde de yerlerinden edilmiş, mülteci kamplarında yaşayan toplam 5 milyonu aşkın Filistinli mülteci bulunmaktadır. Suriyeli mülteciler nedeniyle, bugün ikinci plana atılan bu sorun, İsrail'in barış görüşmelerinde, Kudüs'ün statüsü ile birlikte en katı tutum içinde olduğu konulardan biridir. İsrail bunu bir beka sorunu olarak kabul etmektedir. Çünkü geri dönüşe izin verdiğinde, ülkesinde Yahudilerin azınlığa düşeceğinin farkındadır. Ancak İsrail şunu da bilmelidir ki, Filistinli mültecilerin geri dönüş hakkı uluslararası hukukun onlara tanıdığı temel bir haktır. Bu haklarından vazgeçmeleri beklenemez. İsrail'in bu hakkı çiğnediği her uluslararası ortamda ve her uluslararası kurum önünde Filistinlilerin dönüş hakkı dillendirilip, İsrail bunu yerine getirmeye zorlanmalıdır. Ayrıca, İsrail'in suni nüfus hareketleri ile yapmaya çalıştığı Yahudi çoğunluk sağlama çabaları uluslararası hukuka aykırıdır. Bugün de Filistinlilerin yurtdışına sürgün edilmeleri veya yurt dışındakilerin vatanlarına dönerken çıkartılan zorluklar, yeni Filistinli mülteciler oluşturmaktadır.

İSRAİL'İN İNSAN HAKLARI İHLALLERİ VE ULUSLARARASI HUKUK

Yukarıda saydığımız ağır insan hakları ihlallerinden İsrail devletinin sorumluluğunu ispat etmekte çeşitli zorluklar bulunabilir. Ancak İsrail'in bu ihlallerini önlemek

²⁷ American Friends Service Committee, "Palestinian Refugees and the Right of Return". <https://www.afsc.org/resource/palestinian-refugees-and-right-return> (son erişim tarihi 18.6.2018).

için yapılacak olan mücadele sadece İsrail devletinin sorumluluğuna başvurmakla olmayacaktır. Yukarıda da açıkladığımız sebeplerle, İsrail'in bu ihlallerden sorumlu tutulabilmesinde, çok çeşitli hukuki sorunlar bulunmaktadır. O nedenle, bu ihlallerin önlenmesinde, önemli mücadele yöntemi, bizzat *bu ihlalleri işleyen kişilerin*, bireysel olarak cezalandırılabilmesi için faaliyet gösterilmesidir. Bu kişilerin yol açtığı ihlallerin İsrail devletinin ihlalini ispattan daha kolay olduğu ve sahada daha fazla etkisi olacağı için, bu konu üzerinde ciddiyetle durulması gerekmektedir. Ayrıca bu konuda yapılan çalışmalar, bundan sonra bu tür ihlalleri işlemesi muhtemel kişilere yönelik olarak ciddi caydırıcılık teşkil edecektir. Bu hususta bugüne kadar çok çeşitli girişimler olmuştur. Bunlar arasında başta gelenleri, Belçika mahkemelerinde eski İsrail başbakanlarından Ariel Şaron hakkında açılan dava²⁸ ile Mavi Marmara Olayı'nda Türk mahkemelerinde açılan davalardır. Bunlar her ne kadar yetersiz olsa da, sanıldığından daha fazla etkili olmuştur. O nedenle, bu husustaki çalışmalara bıkmadan usanmadan devam ettirmede sayısız faydalar bulunmaktadır.

Burada İsrail'in uluslararası hukuku tanımadığı, keyfince davrandığı algısı bilerek veya bilmeyerek İsrail'i olduğundan büyük göstermektedir. Bu nedenle de İsrail'in insan hakları ihlalleri ile mücadelede daha baştan mağlubiyet kabul edilmiş olmaktadır. O nedenle, bu eleştirilerde doz aşılıp, istenmeyen sonuçlara yol açılmamalıdır. Örneğin İsrail'in yerine getirmediği BM Güvenlik Konseyi kararlarından bahsedilmektedir. Ancak burada şu gözden kaçırılmaktadır ki, söz konusu kararlar bağlayıcı olmayan kararlardır. BM Güvenlik Konseyi bağlayıcı kararlar alabildiği gibi, bağlayıcı olmayan kararlar da alabilmektedir. Şu da unutulmamalıdır ki, bağlayıcı karar alınması için daimi üyelerin veto haklarının aşılması gereklidir. Maalesef bugünkü konjonktürde, ABD vetosu nedeniyle, bu durum mümkün görünmemektedir.

İsrail devleti ciddi bağlayıcı mekanizması olan uluslararası andlaşmalara taraf olmamaktadır. Örneğin 1998 tarihli Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü'ne, İsrail taraf değildir. Taraf olduğu andlaşmalarda da elde edilebilecek şeyler çok sınırlıdır. Ancak bunlarda da yapılabilecek bazı şeyler bulunmaktadır. Örneğin, 1948 BM Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin²⁹ ihlal edilmesi durumunda, İsrail aleyhine uluslararası mahkemelere başvurulabilir. İsrail

²⁸ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Tafadar, Sultana, "The Legal Case Against Ariel Sharon", Conference: *Al-Quds: City of Monotheistic Faith*, London, UK, March 2003.
http://www.ihr.org.uk/content/uploads/2009/07/7203_03sep24thecaseagainstarielsharon.pdf (son erişim tarihi 18.6.2018)

²⁹ http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafli-soz/bm_11.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018).

yıllardır Yahudi soykırımı mağduriyetini gündemde tutarak elde ettikleri nedeniyle, kendisi aleyhine soykırım suçu işlediği iddiası çok ciddi sonuçlar doğurabilecektir.. Ayrıca İsrail mahkemeleri bu suçu işleyenleri cezalandırmazsa, sanıkları cezalandırarak mahkemelere teslim zorlanabilir.

Bunun yanında ciddi somut yaptırımları olmayan, sadece tavsiye kararları alınan andlaşmaları da harekete geçirmek gerekmektedir. Biz hukukçular bunlara her ne kadar önem vermesek de, bunların uygulanmasına ilişkin meselelerin uluslararası alanda siyasi sonuçları ve etkisi bulunmaktadır. Bazen bu metinler hukuki ağırlıklarından bile fazla önem taşıyabilmektedirler. Buna örnek olarak, 1965 tarihli BM Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşmede³⁰ yer alan Irk Ayrımcılığını Önleme Komitesi'ni (CERD) vermek mümkündür; bu organın itibarlı bir komite olduğu açıktır. Buraya İsrail'in yaptığı ihlallerin taşınması durumunda, bağlayıcı karar alınmasa da, ciddi neticeler alınabilecektir.

Ayrıca Filistin'de yaşananların dünya kamuoyuna bilinçli şekilde duyurulması halinde, bunun İsrail'e karşı bir kamuoyunun oluşmasında çok faydası olacaktır. Burada devletler yanında STK'ların da çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Her şeyi devletten beklemeyelim anlayışı ile değil, işin doğası gereği devletin değil, STK'ların bu alanda faaliyet göstermesi gerekmektedir. Burada devletin görevi sadece STK'ların faaliyetlerini kolaylaştırmak ve desteklemektir. Yoksa burada asıl görev STK'lara düşmektedir.

İsrail'in yaptıklarına karşı, İsrail kanunlarına göre, İsrail adli ve idari makamlarına başvurulması da büyük önem taşımaktadır. Burada sonuç alınmaması pek muhtemeldir. Sonuç alınmazsa da bunun uluslararası alanda yapılacak faaliyetlerde de mağdurların haklılığını kanıtlamakta çok faydası olacaktır. Ayrıca, bu durum, Filistin'de insan haklarının ihlalinin boyutlarını uluslararası topluma göstermeye de yarayacaktır. Bu şekilde İsrail'in demokratik ve insan haklarına saygılı bir devlet olduğu algısı, yerini uluslararası toplumun bu ülkeye ilişkin daha gerçekçi bakış açısına terk edecektir.

İSRAİL'İN İNSAN HAKLARI İHLALLERİ KARŞISINDA TÜRKİYE

Türkiye, İsrail'in insan hakları ihlalleri konusunda, en başta, kendi vatandaşlarına karşı yapılanlara müdahale etme ve söz konusu ihlalleri izale etme sorumluluğuna

³⁰ https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc086/kanuntbmmc086/kanuntbmmc08604750.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018).

ve hakkına sahiptir. Bu konuda Mavi Marmara Olayı'nda Türkiye başarılı bir sınav vermiştir. Ayrıca Filistin'deki kutsal mekânları ziyaret eden Türk vatandaşlarına yönelik İsrail makamlarının tacizleri ve ihlallerine karşı da etkin bir karşılık vermeye devam edilmektedir. Türk vatandaşlarına İsrail'den yönelebilecek her türlü insan hakları ihlaline karşı, Türkiye uluslararası hukuktan kaynaklanan diplomatik himaye hakkı çerçevesinde her türlü önlemi alabilecektir.

Bu çerçevede Türkiye'nin bugüne kadar yaptıklarına ek olarak, başta İsrail vatandaşlığı yanında Türk vatandaşlığı da bulunan Sefarad Yahudilerine karşı yapılan insan hakları ihlallerine karşı daha etkin bir mücadele sergilenmesi gerekmektedir. Bu kişilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması nedeniyle, bugüne kadar ihmal edilmişse de, zaten yapılması zorunlu olan, bir sorumluluğun yerine getirilmesi olacaktır. Yani, her Türk vatandaşına karşı olduğu gibi, velev ki, İsrail vatandaşı olsunlar, Sefaradlara yönelik insan hakları ihlallerine karşı diplomatik himaye hakkı devreye sokulmalıdır. Ayrıca bunun gereğince yapılması halinde, bu durumun Türkiye aleyhinde yaratılmaya çalışılan olumsuz algıların izalesine de büyük faydaları olacaktır. Bu sayede Türkiye'nin din, etnik köken, dil vs ayrımcılık yapmaksızın her mazlumun yanında olduğu gerçeği gösterilebilecektir. Böylece Türkiye'nin "dünyanın neresinde zulme uğrayan varsa, biz yanınızdayız" iddiası, yadsınamaz şekilde dünya kamuoyunun önünde sergilenecektir.

Devletler en masum ve kutsal kavram ve kurumları bile emperyalist emellerini gerçekleştirmek için kullanabilmektedir. İnsan hakları da maalesef bu emperyalist tasalluttan beri kalamamıştır. İnsan hakları uzun yıllardır uluslararası gündemin en üst sıralarında yer almaktadır. İnsan haklarına yönelik emperyalist tasallut ise, çok daha eskilere gitmektedir. İnsan haklarının uluslararası hukukta ilk görünüm biçimleri olan yabancı hakları ve azınlık hakları ile başlayan tasallut; günümüzde artarak devam etmektedir. Artık insan haklarına yönelik emperyalist tasalluta son vermek gerekmektedir. Bunun için de devletlerin insan haklarına yönelik hangi emperyalist yöntemleri kullandığı bilinmelidir. Bundan sonra da buna karşı mücadelede devletlere ve özellikle STK'lara ne gibi görevler düştüğü, ne gibi önlemler alınması gerektiği doğru şekilde tespit edilebilecektir.

Sonuç

Kuruluşundan beri sebebiyet verdiği insan hakları ihlallerinin, dünya kamuoyu tarafından yeterince bilinmemesi ve maalesef buna karşı yeterince uluslararası hukuk zemininde mücadele edilmemesi sebebiyle, İsrail'in Ortadoğu'nun tek işleyen demokrasisine sahip olduğu kanaati, hâlâ yaygın olarak paylaşılmaktadır.

İsrail'in insan hakları ihlallerinin önlenmesine yönelik olarak, uluslararası alanda yeterince mücadele edilmemesi ve yapılanlardan da umulan faydaların elde edilememesi dolayısıyla oluşan karamsarlık ve kötümserlik; bundan sonra yapılacakları da sekteye uğratmaktadır. Bu duruma, uluslararası hukukta başvurulabilecek yolların ya hiç bilinmemesi veya yeterince iyi bilinmemesi olumsuz yönde katkı yapmaktadır. Bir de buna İsrail'in yaymaya çalıştığı ve bazı safdillerin de alet olduğu, İsrail'in çok güçlü lobileri sayesinde, uluslararası hukuku ciddiye almadığı, zaten bir şey de elde edilemeyeceği yönünde peşinen mağlubiyeti kabul etme temayülü katkıda bulunmaktadır.

İşte bütün bu nedenlerle, başta ülkemiz ve insanımız olmak üzere, insan hakları konusunda bilgi sahibi olan herkesin, bu bilgilerini paylaşmaları ve İsrail'in insan hakları ihlallerini tamamen izale etmese bile, bunların azalmasına katkıda bulunmaları, sadece Ortadoğu coğrafyasında değil, dünya çapında özlenen barışa ve huzura kavuşma hedefine ulaşılması için elzem olan bir sorumluluktur. Bunu yaparken de bunu sadece Araplara veya Müslümanlara değil, bu coğrafyayı paylaştığımız herkese karşı yapılan insan hakları ihlallerine duyarlılık olduğu bilinci içinde hareket etmek gereklidir. Ortadoğu'da barış ancak, herkes için adaletin gerçekleşmesi ile olacaktır. Bir mağduriyet giderilirken, yeni mağduriyetler oluşturulmamalıdır.

Kaynakça

A/HRC/13/53/Rev.1 A/HRC/13/53/Rev.1. 7 June 2010.

<https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/2ee9468747556b2d85256cf60060d2a6/33f2a0a73ab185db8525773e00525d05?OpenDocument> (son erişim tarihi 18.6.2018).

<https://www.aljazeera.com/programmes/aljazeeraworld/2016/07/israel-great-divide-160712124159372.html> (son erişim tarihi 10.12.2018).

American Friends Service Committee, "Palestinian Refugees and the Right of Return". <https://www.afsc.org/resource/palestinian-refugees-and-right-return> (son erişim tarihi 18.6.2018).

Arayes, Nasser, "The Separation Wall and International Law", Civic Coalition for Defending the Palestinians' Rights in Jerusalem, 2008.

<https://www.civiccoalition-jerusalem.org/reports.html> (son erişim tarihi 18.6.2018).

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/09/110914_un_reports (son erişim tarihi 10.12.2018).

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42440136> (son erişim tarihi 10.12.2018).

Bianchi, Andrea, "Human Rights and the Magic of Jus Cogens", *The European Journal of International Law*, Volume 19, No.3, 2008.

<http://www.ejil.org/pdfs/19/3/1625.pdf> (son erişim tarihi 18.6.2018).

Doebbler, Curtis F.J., "Human Rights and Palestine: The Right to Self-Determination in Legal and Historical Perspective", *Beijing Law Review*, 2011.

Dweik, Musa, "Settlements and the Palestinian Right to Self-Determination", *Palestine-Israel Journal*, Volume 4, No.2, 1997.

<http://www.pij.org/details.php?id=478> (Son erişim tarihi: 18.6.2018).

Ercümen, Merve Aksoy, *Filistin'de İnsani Durum Raporu Mayıs 2017*, İNSAMER, İstanbul 2017.

Falk, Richard, "Israel's War Crimes", *Le Monde Diplomatique*, 19 march 2009. <https://countercurrents.org/falk190309.htm> (son erişim tarihi 18.6.2018).

- Falk, Richard, "Understanding the Gaza Catastrophe", *Huffington Post*, May 25, 2011. https://www.huffingtonpost.com/richard-falk/understanding-the-gaza-ca_b_154777.html (son erişim tarihi 18.6.2018).
- Fraihat, Ibrahim, *Palestine's Right to Defend Itself*, Brookings, 2014.
- Gündüz, Aslan, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Teşkilatlar Hakkında Temel Metinler*, Beta Yayınevi, İstanbul 1994.
- Human Rights Watch, "Deprived and Endangered: Humanitarian Crisis in the Gaza Strip", January 13, 2009. <https://www.hrw.org/news/2009/01/13/deprived-and-endangered-humanitarian-crisis-gaza-strip> (son erişim tarihi 18.6.2018)
- <https://www.icrc.org/ar/download/.../sozlesmeleri-protokolleri-conventions-protocols.pdf> (son erişim tarihi 10.12.2018).
- <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/israel-deportation-african-asylum-seekers-cruel-and-unlawful-amnesty-international-a8403501.html> (son erişim tarihi 10.12.2018).
- <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/turkey-recalls-ambassadors-erdogan-israel-gaza-protests-genocide-us-embassy-jerusalem-border-fence-a8351746.html> (son erişim tarihi 10.12.2018).
- International Court of Justice, *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory*, 10 December 2003. <http://www.icj-cij.org/en/case/131> (son erişim tarihi 18.6.2018)
- Mustafa, Raina, *İsraili Wall of Seperation, International Law Position*, April 2017 <http://www.paccusa.org/israeli-wall-separation-international-law-position-1/> (son erişim tarihi 18.6.2018).
- <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Hasidism> (son erişim tarihi 10.12.2018).
- Norwegian Refugee Council, *The Legality of the Wall Built by Israel in the West Bank Report*, 15 January 2015. <https://www.nrc.no/resources/reports/the-legality-of-the-wall-built-by-israel-in-the-west-bank/> (son erişim tarihi 18.6.2018)
- Kuran, Neslihan, "İsrail'de Tartışmalı Kimlikler: Falaşalar ve Kökenleri" <http://ordaf.org/israilde-tartismali-kimlikler-falasalar-ve-etnik-kokenleri/> (son erişim tarihi 13.11.2018).

Rehman, Hidayat U., Gilani, Syed R. S., Khan, Muhammed H, (2014) "A Critical Assessment of Jus Cogen Nature of International Human Rights Law", *Dialogue*, Volume 9 No.4, 2014.

<http://sorular.rightsagenda.org/Uploads/UCM%20MEV/Roma%20Stat%C3%BCs%C3%BC.pdf> (son erişim tarihi 10.12.2018).

Tafadar, Sultana, "The Legal Case Against Ariel Sharon", Conference: *Al-Quds: City of Monotheistic Faith*, London, UK, March 2003.

http://www.ihrc.org.uk/content/uploads/2009/07/7203_03sep24thecaseagainstarielsharon.pdf (son erişim tarihi 18.6.2018)

Tahhan, Zena, "Israel's Settements: 50 years of land theft explained", *Aljazeera*, November 21,2017. <https://interactive.aljazeera.com/aje/2017/50-years-illegal-settlements/index.html> (son erişim tarihi 18.6.2018).

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc086/kanuntbmmc086/kanuntbmmc08604750.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018).

Toluner, Sevin, *Milletlerarası Hukuk Dersleri*, Beta Yayınları, İstanbul 1996.

http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_11.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018).

https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html (son erişim tarihi 10.12.2018).

http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin134.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018).

http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf (son erişim tarihi 10.12.2018).

Yücel, Özlem, "Milletlerarası Hukukta Self Determination Hakkı ve Bölgesel Otonomi", *Doğu Türkistan'da Çeşitli İnsan Hakları Sorunları*, Avrasya Türk Dernekleri Federasyonu Yayın No:1, İstanbul 2002.